

μακρὰ σηκαιοστεφῆ δόρατα, οἱ ἑλαφροὶ ἰππεῖς μὲ τούς μελάνας κίρκασιανούς σκούρους, μὲ τὰ ζιφρὴ γυμνά καὶ σελαγίζοντα ὑπὸ τὸν ἥλιον ἀκολουθῶς ἢ αὐτοκρατορικῆ συνοδία ἐπανῆλθε μετὰ τῆς αὐτῆς πομπῆς εἰς τ' ἀνάκτορα, ἐπομένου μακροῦ στοίχου ἀμαξῶν ζηλοτύπως ἐγκλιουσῶν τὰς τιμαλφείας καὶ ἀπροσίτους καλλονὰς τοῦ γυναικωνίτου. Καὶ ὁ κύων ἐξηκολούθει νὰ μένη ἐκεῖ, ἀκίνητος· ἡ δόξα, ὁ πλοῦτος, ἡ ἰσχύς, τὸ κάλλος, ὅλα τὰ μεγαλεῖα τοῦ κόσμου παρήρχοντο ἐνώπιόν του καὶ αὐτὸς οὐδὲ κατεδέχετο ἄν νὰ ἐγείρῃ τούς ὀρθηκλυμούς καὶ νὰ τὰ παρατηρήσῃ! Ὅτε μετ' ὀλίγην ὥραν ἐπέστρεφον ἰλιγγιῶν ἐκ τῆς λαμπρότητος τοῦ θεάματος καὶ ἀνεπόλουν πάσας αὐτοῦ τὰς λεπτομερείας, ἡ σκιαγραφία τοῦ παραδόξου καὶ σχεδὸν φανταστικοῦ ἐκείνου ζώου παρέμενεν ὡς μελάνον στίγμα εἰς ὄλην τὴν εἰκόνα καὶ ἐνεθυμούμην τὰς πενιχρὰς παρατάξεις μας κατὰ τὰς ἐθνικὰς ἢ βασιλικὰς ἐορτὰς καὶ ἀνελογιζόμεν ἔν τῇ συμπαραβολῇ πόσα ἄρα γε ἄγρια λακτίσματα κλητήρων καὶ πόσους σπαθισμούς θὰ ἐδέχετο οὐ μόνον ὁ αὐθάδης κύων, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐλεύθερος πολίτης, ὁ ἐκλογεὺς καὶ ἐκλέξιμος, ὅστις ἤθελε τολμήσει νὰ τοποθετηθῇ ἐν μέσῃ ὁδῷ Ἐρμού κατὰ τοιαύτην ἡμέραν.

X. ANNINOS

ΤΟ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟ

Μὲ τὰ παιδιὰ μου ἐπύλαινα
Σιγὰ ἔς τοὺς κάμπους πέρα,
Ἐνα προῖ γλυκύτατο,
Μιά μυρωμένη ἡμέρα.

Ἐστὸ κοιμητήρι ἐφθάσαμε
Κ' ἐκάθισα κομμάτι.
Κ' ἐνθ' τὸ χέρι μου ἔβαζα
Ἐστὸ δακρυσμένο μάτι.

Τὰ τρία μικρά μου ἐρώτησαν,
«Πατέρα, θὰ γυρίσῃς,
Ἡ ἐδῶ θὰ μείνῃς μόνος σου
Καὶ θεὸς νὰ μὰς ἀφίσῃς;»

Ὅχι, παιδιὰ μου, ἀπάντησα,
Θάλλω μαζί σας τώρα,
Μιὰν ἄλλην μέρα θάλλοιμε
Κ' οἱ τέσσεροι ἀφ' τῆ χώρα.

Ἐσεῖς θεὸ νὰ γυρίσετε
Μὲ μάτι δακρυσμένο
Κ' ἐγὼ βουβὸς κι' ἀναίθνητος
Πάντοτε ἐδῶ θὰ μένω.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΑΡΤΖΩΚΗΣ

Ἡ ἀρχαία γραφικὴ

Ἐξ ὅλων τῶν εἰκαστικῶν τεχνῶν ἡ ζωγραφικὴ ἂν δὲν εἶναι ἡ καλλίστη, πάντως εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν ζωντανή. Σκοπὸν ἔχουσα τὴν ἀπεικονίσιν τῶν μορφῶν καὶ τῶν σχημάτων ἐπὶ ὀμαλῆς ἐπιφανείας διὰ φωτὸς καὶ σκιᾶς, διὰ τῆς ἀκριβείας τῶν γραμμῶν, τῆς ποιικιλίας τῶν χρωμάτων καὶ διὰ τῶν διαφόρων τρόπων καὶ μεθόδων τῆς προοπτικῆς, ἀπεργάζεται ἐν ἀρχαίᾳ ὄσῃ οὐδεμία ἄλλη τῶν καλῶν τεχνῶν. Καὶ ὅμως τῆς κατ' ἐξοχὴν ζωντανῆς ταύτης τέχνης τὰ ἔργα καὶ προϊόντα εἶναι ὅσον οὐδεμίαν ἄλλης ὑποκείμενα εἰς φθορὰν ἕνεκα τῆς ὕλης, ἐφ' ἧς ὁ καλλιτέχνης ἀποτυπώνει τὰ γραφικὰ καλλιτεχνήματα. Διότι σάνιδες, ὑφάσματα, τοῖχοι, ἀγγεῖα καὶ τὰ τοιαῦτα εἶναι πολὺ μᾶλλον εσθαρτὰ τοῦ μετάλλου ἢ τοῦ λίθου ἢ τοῦ ὀγκώδους ξύλου, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὰ συνηθέστατα ὕλικά ἐφ' ὧν ἐργάζεται ὄχι μόνον ὁ ἀρχιτέκτων, ἀλλὰ καὶ ὁ γλύπτης. Διὰ τοῦτο δὲ τὰ μὲν σφζόμενα μνημεῖα καὶ λείψανα τῆς τῶν ἀρχαίων γραφικῆς εἶναι ὀλίγιστα καὶ σχετικῶς πρὸς τὰ ἄλλα μνημεῖα τῆς καλλιτεχνίας ὀλιγίστου λόγου ἄξια, αἱ δὲ γυνῶσεις ἡμῶν περὶ τῆς παλαιᾶς γραφικῆς μὲ ὄλην τὴν σημερινὴν τῆς ἀρχαιολογίας πρόδοτον λίαν περιορισμένοι.

Κυρίως εἰπεῖν ὅτι περὶ τῆς ἀρχαίας γραφικῆς γνωσκόμεν τὸ ὀφειλόμεν εἰς ὀλίγας τοιχογραφίας, εἰς γραφὰς ἀγγείων, μάλιστα δὲ πάντων ἴσως εἰς τὰ περιεργότατα ἐκεῖνα καὶ καινοφανῆ προϊόντα τῆς ἐλληνιστικῆς λεγομένης τέχνης τὰ ἀνακαλυφθέντα ὄχι πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐν Φαγιούμ τῆς Αἰγύπτου. Εἶναι δὲ ταῦτα εἰκόνες ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν εἰς ὁμοιότητα τοῦ φυσικοῦ ἐξεργασμένα ἐπὶ σάνιδων, αἵτινες ἐνεπακτοῦντο εἰς τὸ ἄνω μέρος τῆς μομαίας, ὅπου ἀφίνετο ἐπίτηδες ἀνοίγμα, τοῦ λοιποῦ μέρους κατακαλυπτομένου διὰ τῶν συνήθων ταινιῶν, ὥστε ἐφαίνετο ὅτι ὁ νεκρὸς ἔβλεπε πρὸς τὰ ἔξω διὰ τοῦ ἀνοίγματος ἐκείνου. Τὰ μνημεῖα ταῦτα δὲν εἶναι πολὺ παλαιὰ· τὰ ἀρχαιότατα εἶναι τοῦ δευτέρου μετὰ Χριστὸν αἰῶνος, τὰ δὲ νεώτατα τοῦ πέμπτου.

Πολλοὶ τῶν ἀρχαιολογούντων ἔχουσι ἤδη ἀσχοληθῆ περὶ τὴν παλαιὰν γραφικὴν καὶ πολὺ μακρὸς θὰ ἦτο ὁ κατάλογος τῶν συγγραμμάτων καὶ διατριβῶν ὅσαι περὶ αὐτῆς ἐγράφθησαν ἀπὸ τῆς Ἀναγεννήσεως τῶν γραμμάτων μέχρι τοῦδε. Βιβλίον ὅμως πρῶχειρον καὶ εἰς πάντας προσίτον, ὄχι δὲ εἰδικῶς ἀρχαιολογικόν, ἐφιλοπόνησε πρὸ μικροῦ καὶ ἐξέδωκεν ἐν Παρισίοις ὁ κ. Παῦλος Girard¹, ὅστις καὶ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν μᾶς ἐξιστόρησε μὲ τσαύτης γλαφυρότητος τὰ κατὰ τὴν ἀγωγὴν καὶ παιδείαν ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸν πέμπτον καὶ τέταρτον αἰῶνα πρὸ Χριστοῦ².

Τοῦ κ. Girard τὸ βιβλίον Περὶ τῆς ἀρχαίας γραφικῆς ἀποτελεῖ μέρος μιᾶς συλλογῆς καλλιτεχνικῶν βιβλίων (Bibliothèque de l'enseignement des Beaux-Arts), ἧτις δημοσιεύεται ὑπὸ τῆν

1 La Peinture antique. Ancienne maison Quantin, Librairies—imprimeries réunies 1892 (μητὶ Φεβρουαρίῳ).

2 L' éducation athénienne au V et au IV siècle avant J. C. Paris (Hachette) 1889.

διεΰθουνσιν τοῦ κ. Γουλιού Comte. Εἶναι δὲ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν καλλιτεχνικόν, ὅπως καὶ τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ. Λόγου γλαφυρότης, ἐντέλεια τυπογραφικῆς ἐκτελέσεως, ἀκριβεία ἐπιστημονικῆ περὶ τὴν ἀπεικασίν τῶν ἀρχαίων εἰκόνων, χάριτος ἀκμή ἀριστος, δέσιμον κομψότατον, τὰ πάντα συντέλεσαν καὶ συντελοῦσιν εἰς τὸ νὰ καταστήσωσι τὸ ὠραῖον τοῦ κ. Girard τομίδιον, ἀληθὲς ἐντύπωμα παντὸς λογίου καὶ φιλοβιβλίου.

Γράφοντες ἀπλῶς καὶ μόνον τὰς ἐντυπώσεις μας μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ἢ μᾶλλον τὴν ἀπνευστὶ καταρρόφησιν αὐτοῦ, ἐννοεῖται ὅτι δὲν ἐφροντίσαμεν νὰ μάθωμεν — οὐδὲ ἔχομεν τὴν πρὸς τοῦτο εἰδικότητα — ἂν κατὰ τὰς λεπτομερείας αὐτὸ τὸ βιβλίον ἔχητι τὸ μὴ προσᾶδον πρὸς τὴν σημερινὴν τῆς ἐπιστήμης κατάστασιν ὡς πρὸς τὸν κλάδον τοῦτον τῆς ἀρχαιολογίας, περὶ ὃν ἐνδιατρίβει. Ὑποθέτομεν ὅτι οἱ εἰδικότεροι εὐχερῶς δύνανται καὶ τὴν ἐξέλεξις ταύτην νὰ κάμωσιν, ἀφ' οὗ ὁ σοφὸς καὶ κομψὸς συγγραφεὺς ἐφρόντισε νὰ παραθέσῃ ἐν τέλει πίνακα βιβλιογραφικῶν περιλαμβάνοντα πάντα τὰ συγγράμματα, τὰ ὅποια ἐπωφελήθη πρὸς φιλοτέχνησιν τοῦ βιβλίου του. Ἐπειτα δὲ τὸ βιβλίον δὲν εἶναι διὰ τοὺς εἰρηνικωτέρους, εἶναι δι' ἐκείνους ἀκριβῶς οἵτινες θέλουσιν ἀπλῶς νὰ μάθωσι τί ἦτο ἡ ἀρχαία γραφικὴ. Τοῦτο δὲ τῷ ὄντι — χωρὶς νὰ γίνωσιν ἐξ ἐπαγγέλματος ἀρχαιολόγοι — τὸ μαθηθῶσιν καὶ τὸ μαθηθῶσιν ὅσον ἐνδέχεται τερπνῶς καὶ εὐχαρίστως.

Διὰ τοὺς θέλοντας νὰ ἐντυπώσωσιν ὡς ἡμεῖς εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ βιβλίου, λέγομεν ὅτι εἰς 330 σελίδας θὰ ἀναγνώσωσιν ὅ,τι χρειάζεται περὶ τῆς γραφικῆς τῶν Αἰγυπτίων, τῶν Χαλδαίων, τῶν Ἀσσυρίων, τῶν Φινίκων, τῶν Μικρασιατῶν, τῶν Περσῶν (σελίδες 79) — τῶν Ἑλλήνων (Εὐμάρης Ἀθηναῖος καὶ Κίμων Κλεωναῖος — Πολύγνωτος, Μίκων καὶ Πάνανος, Παύσων, Ἀγάθαρχος Σάμιος, Ἀπολλόδωρος Ἀθηναῖος — Ζεῦξίς καὶ Παρράσιος, Τιμάνθης — Ἀπελλῆς, Πρωτογένης — Ἀντίφιλος) — τῶν Τυρρητῶν, τῶν Ῥωμαίων. Περιττὸν καὶ νὰ τὸ εἰπωμεν, ὅτι τὸ πλεῖστον τοῦ βιβλίου κατέχει ἡ γραφικὴ τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὰς διαφόρους αὐτῆς σχολὰς (ἄττικὴν, ἰωνικὴν, σικυώνιον, θηβαιοαττικὴν, ἐλληνιστικὴν) καὶ ὅτι ὁ προσήκων ἐκάστοτε γίνεται λόγος περὶ τῶν διαφόρων τρόπων καὶ μεθόδων τῆς γραφῆς. «Δὲν εἶναι φυσικὰ δυνατόν, λέγει ὁ συγγραφεὺς ἐν τῷ προλόγῳ, νὰ ἀναγράψω πάσας τὰς πηγὰς ἐξ ὧν ἤντηλα, παρέθηκα ἐν τέλει τοῦ βιβλίου πίνακα βιβλιογραφικῶν τῶν συγγραμμάτων, τὰ ὅποια μετεχειρίσθη καὶ εἰς τὰ ὅποια δύνανται νὰ προσύγωσιν οἱ περιεργότεροι οἱ θέλοντες νὰ ἐμβαθύνωσι πλεῖστον εἰς τεχνικὰς λεπτομερείας. Ἄλλως δὲ οἱ ὀδηγοί, οὓς κατὰ προτίμησιν ἠκολούθησα εἶναι τῆς τέχνης τὰ μνημεῖα καὶ τὰ κείμενα τῶν συγγραφέων, ὧν ἡ προσεκτικὴ μελέτη ὄχι σπανίως μὲ ἤγαγεν εἰς συμπεράσματα ἄλλα τῶν μέγχι τοῦδε ἐπικρατούστων».

Ἄν ἦτο δυνατόν νὰ ἀκουσθῶμεν, εἰς πολλοὺς τῶν ἡμετέρων θὰ συνεβουλεύομεν τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τοῦτου τοῦ βιβλίου καὶ ἄλλων ἐμοίων πρὸς αὐτό. Τὸ

αἶσθημα τοῦ ὠραίου ἔχει ἀκμή τόσην καὶ τόσην ἀνάγκην νὰ καλλιεργηθῇ παρ' ἡμῖν καὶ ὁ βίος ἡμῶν ὁ κοινωνικὸς τόσον θὰ ἐκέρδαινε ἐκ τῆς ἀναγνώσεως συγγραμμάτων συντελεστικῶν εἰς λέανισιν καὶ ἡμερότητα, ὥστε ἡ εὐχὴ μας αὕτη δὲν εἶναι νομίζομεν ματαία τις καὶ περιττή. Σ.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Φωτογραφία τῆς φωνῆς

Εἶνε γνωστὸν ὅτι πᾶσα κίνησις συνίσταται ἐξ ὀλοκλήρου σειρᾶς συνθέτων κινήσεων, αἵτινες ἀκολουθοῦσι τόσον ταχέως ἀλλήλας, ὥστε φαίνονται εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς μας ὡς μία κίνησις. Ὁ ὀφθαλμὸς εἶνε εἰς θέσιν νὰ κρατήσῃ πρὸς στιγμὴν τ' ἀντικείμενα τὰ ὅποια διέρχονται ἐνώπιόν του ἀνὰ ἓν, ἢ καθ' ὀμάδας, ἐφ' ὅσον εὐρίσκονται εἰς ὀφθαλμοφανῆ ἀπόστασιν. Ἡ στιγμιαία φωτογραφία ἔφθασεν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν τελειότητος, ὥστε δυνάμεθα διὰ πολὺ καλῶν μηχανημάτων, νὰ συλλάβωμεν ἐκάστην φάσιν ἐνιαίας κατὰ τὸ φαινόμενον κινήσεως, εἰς διάστημα κλάσματος 1 δευτερολέπτου. Τὰς οὕτω ληφθεῖσας τμηματικὰς φωτογραφικὰς ἐντυπώσεις, κολῶν τις κατὰ σειρὰν εἰς ἴσα διαστήματα ἐπὶ λωρίδος χαρτίου, ἢν τυλίσομεν στρογγυλοειδῶς οὕτως ὥστε ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος νὰ ἐνούνηται. Ἡ σειρὰ τῶν εἰκόνων αὐτῶν φέρεται εἰς τὸν ταχυόπτην τοῦ Ἄνστρετς, τοῦ ὁποίου τὸ ἄνω μέρος εἶνε ἐπίσης κυκλωτέρως, (ἀλλὰ παχύτερον τῶν εἰκόνων καὶ μετὰ σχισμάτων) καὶ διὰ μιᾶς πλακῆς δύναται νὰ τεθῆ εἰς κίνησιν. — Ἐνὸσφ γίνεται τοῦτο παρατηρεῖ τις διάσχίσματος τὴν ἀκριθεῖς σειρὰν τῶν φαινομενικῶν κινήσεων, τῶν ἀπεικονισμένων ἀντικειμένων. Δύο σοφοὶ Γάλλοι ἐπιστήμονες μετεχειρίσθησαν τὸν τρόπον τοῦτον ὅπως φωτογραφῆσωσι τὴν κίνησιν τῶν χειλέων ὀμιλοῦντος προσώπου τοῦ ὁποίου τὴν εἰκόνα ἤνωσαν ἐντὸς τοῦ ταχυόπτου, οὕτως ὥστε οἱ κωφάλαοι τὸ μάθωσι δι' ἀπομιμήσεως τῶν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν των λαμβανουσῶν χώραν φαινομενικῶν κινήσεων τῶν χειλέων, νὰ συνεννοῶνται μετὰ παντὸς ἀνθρώπου, χωρὶς νὰ ἔχωσιν ἀνάγκην τῶν ἐνοχλητικῶν σημάτων τῆς σηματολογικῆς γλώσσης, ἧτις δὲν εἶνε καὶ παντὸς ἔργον! Λαμπρὰ εἶνε ἀληθῶς ἡ χρησιμοποίησις αὕτη τῆς ὠραίας τέχνης, διὰ τὴν πάσχουσαν ἀνθρωπότητα! — Οἱ ἀτυχεῖς οὗτοι δύνανται νὰ συνεννοηθῶσιν ἀλφαθητικῶς πάσαν στιγμὴν καὶ δι' ἀντιστοιχείου βοήθειας, νὰ φθάσωσι πρὸς τὸν ὕψιστον βαθμὸν εὐκρινοῦς προφορᾶς, καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου κερδίζει τις χρόνον καὶ κόπον, διότι καὶ ὁ ὑπομονητικώτερος διδάσκαλος δὲν εἶνε εἰς θέσιν νὰ διδάξῃ τοιαῦτα κοπιώδη γυμνάσματα τῆς γλώσσης, ἀνεξαρτήτως τοῦ ζητήματος τῆς ἀκριβείας. Ὑπάρχει ἐλπίς ὅτι οἱ ἀρμόδιοι λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν ταῦτα, θέλουσιν ἐπασχοληθῆ σοβαρῶς ἐξετάζοντες, ἂν ἡ στιγμιαία φωτογραφία δύναται νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὰ καταστήματα τῶν κωφάλλων. Ρ.